

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvème ANNÉE

1 Juillet 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 300

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türkiye için 2 1/2, Âlâ kâğıdı-lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi beşinci sene

1 Temmuz 1930

ŞİİR

Â la garson saçlar

Kırılırsın sırma saçını kesen eller bilekden ;
Ben onu ne kadar sever, nasıl okşar, öperdim,
Semâdan inmiş başına bir nûr demeti derdim ;
Her teli bağlardı beni sana candan , yürekden.

O dalğalandıkca , ben nûr akıyor zannederdim.
Kasdı bellidir Allahın, onu halk öylemekden,
Güzellik tokumak canlı ve gün renkli ipekden.
Bu nûr Tûkbâsını kesen eli bulsam keserdim .

Bozdun nûr şelalesini başdan akıb inerken ,
Nûrdan bir kâbeyi yıkdın gönlüm tavaf ederkan,
Nasıl kiydın da kesdirdin,söyle, ey zalim Haççaç?

Başını gören coşgun bir nûr kaynağı sanırdı ,
Öyle bir nur ki tutulur , öpülür , okşanırdı ;
Atılır şeymidi başdan hiç bu güzel altın taç ?

1929 Ebûbekır Hâzım

Note :

Ustadın bu nazik ve hisli sonnet si merhum arkadaşım
Laurent Tailhade ın bir sonnet sinin şu dîlber
kitasını hatırmıza getirdi :

Vierges vous rayonnez comme une aube irrorée
Sous la molle clarté des lampes de vermeil;
Et vous enveloppant de leur onde dorée
Vos longs cheveux vous font un manteau de soleil . »

İÇTİHAD

mühâbir kafileleri gibi hicret etmeye mecbur
oldular [*]. Ziraat amelesi onları ta'kib etdi.
E. BOUTMY

[*] Aynı hal, yarın (Anadolu) da cereyan edecektir.
Avrupadan ve ez cümle Alamanyadan bir çok sermayedar
ziraat ehli Türk ili olan Anadolu'ya yayılacaktır. Bunla-
rın elleri altınla, kafaları ilim ve tecrübe ile dopdolu
bulunacaktır. Cahil ve fakir Türk köylüsünü bunlar igfal
ve payımal edebilir. Yapacakları şey gayri kanuni ol-
maz ki hükûmet mani olabilsin. Almanya ile aramız-
da münakid mukavelede hukuku mütesaviye esası
kabul olunmuşdur yani bir Alman Türkiyada istediği kadar
arazi işira ve tasarruf edebilebilir buna mnkabil bir Türk
de Almanya'da istediği kadar arazi satın alabilecektir!
fakat Almanya'ya gidüb arazi tasarruf etmek bizim hangi
köylümüzün haddine düşmüştür? bu mukaveleden kaç
Türk istifade edebilecek? Halbuki aklen ve nakden ser-
mayedar Avrupalılar bu kanun olmaksızın da Türk ilini
istilâ ediyorlardı. (Hak) gazetesinde mûnderic (Acı
düşünceler) mekalemizde bu derd uzun uzadıy şerh
edilmiştir. Haşiye'i 1917 A. D.,

FELSEFE

Ameli Ruhiyyat

LES INCERTITUDES DE L'HEURE

PRÉSENTE

Dr. Gustave Le Bon

4

VI

Siyasi Düsturlar

İlimde bir fikrin kıymeti bu fikri ifade eden
düsturlara gayri tâbi bulunur. Politikada kitlei
nas üzerine yalnız dustur **Formule** te'sir icra
eder.

Siyasî meclislerde kelim [Verbe] in şükûhu,
umumiyyetle, salahiyyete hâkim olur.

Bir fikir, ancak mâ'seri olduktan sonra nüfuz
kazanır. O zaman düsturlar halinde zuhur âle -
mine çıkar ve bir kavmin hayatına istikamet ve-
recek derecede kuvvetli olur.

İyi intihab edilmiş bir düstur, bir « formul »
dünyayı altüst edebilir. Sade, kısa ve şedid ol-
duğundan, bütün muakalelerden, muhakemeler-
den daha çok te'sir husule getirir. «Allah bunu
istiyor. **Dieu le veut** » düsturile, Ehli Salib
seferleri esnasında, Avrupa , (Şark) ın üstüne
atıldı. «Ecirler diktatörlüğü **La dictature du
proletariat**», düsturu Rusyayı yıkdı. «Alman-
ya tediye edecek: **L'Allemange paiera** »
düsturu, sıkleti Fransayı ezmekde olan mali isra-
fatı yarattı.

Müceddid [**Réformateur**]ler ancak, ümid
ve intizarlarla dolu, sırrı düsturlardan müteşek-
kil istinadlara malik olmak şartile ruhlar üzerine
te'sir icra ederler.

Halkca mergub ve mahbub siyasî düsturların
şevketi, umumiyyetle bu düsturlar mevki'i fi'ile
konmasile beraber zail olur. İntihabatda icmaî
ümme **Suffrage universel**[ya'ni bir dereceli
intihab] usulünü istihsal için muhtelif memle-
ketlerin inkılâbırları: İtalya da « Fascist » ler,
(İrlanda) da Sin Fayner **Sinn finer** » ler,
(Rusya) da « komünist » ler , (Fransa) da
« sindicalist **Syndicaliste** » ler, v.s. müte-
addid inkılâblar yapıldıktan sonra , yerine

muhtelif diktatörlük şekilleri ikame etmek üzere icmai ümmeti mütezayid bir tedriciyetle terk ediyorlar.

Siyasî bir fırke te'sis etmek, umumiyyetle, pek eski şeylere yeni isimler ilbas etmekden başka bir şey değildir.

Düsturlar altında gizli şe'niyetlerin, hakikatların, ekseriya bu düsturlarla hiçbir münasebeti yoktur. Meselâ bir hükûmet, *İstanbul* a mün-tehî olan boğazların serbestliğini istediği vakit bunun sadece ma'nası hini iktizada, rakiblerinin *İstanbul* a girmesine mâni' olmak için bu boğazlara hâkim olmayı istiyor demektir.

Uğrunda hayatlarını feda etmeye hazır bulundukları siyasî bir düsturu pür heyecan

tekrar eden bin kişi içinde bu düsturun ma'nasını tamamı tamamına ta'rif edebilen ekseriya tek bir adam bulunmaz.

Politikada psychologia hatalar

Avrupanın, içine batdığı perişanlık **Chaos** bir sıra psychologia hatalarından olduğu kadar harbin yarattığı iktisadî fesadlardan, karışıklıklardan munbaisdir.

Dünyayı sevk ve idare eden mantığın, kitab mantığı ile hiçbir münasebeti olmadığından, re'sikârında münhasıran kitabların yetiştirdiği adamların fazla miktarda bulunması bir memleket için tehlikeli olur.

Yeni zamanlarda siyasî hatalar korkunç neticeler, müdhiş âkıbetler tazammun eder. Müslümanlar tarafından dinlerinin merkezi ad olunan Türkiye yi Avrupa dan tay etmek istemiş olmak yüzünden İngilizler Mısır ı ve Mezopotamya yı İran ı gaib etdiler ve

Hindistan da kendilerini tehdid altında görüyorlar.

Mümkün hadiseleri dahili hisab etmemek değil, gayrı melhuz hadiseleri hisaba katmak daima tedbirsızce, beceriksizce harekettir. (Amerika) nın müdahalesi, (Rusya) nın hiyaneti, (Almanya) nın mağlûbiyeti ve son harbin birçok diğer hadiseleri « tarih » de "gayrı melhuzun **İmprobable**, in rolünü bir defa' daha gösterir.

Bir parlamentoda yahud lalettâ'yin bir meclisi müzakerede, bil'fiil idare eden fırka adedleri en çok olan fırka değil, en ziyade şedid olan fırkadır. Fransa parlamentosu, yirmi sene, bir sosyalist akalliyetinin tahtı hükmünde bulundu.

Muhabbet Peygamberine
Ben de bir yaralıyım, lakin « Golgotha » mda yok
İpek saçile benim kanını silen Madlen ;
Bu so'uk, kın ilinde sevmekdir ibadetim,
Ey sevgisi daima alev gibi yükselen !
AB. DJ. 7 Temmuz 1929

Sosyalistlerin kuruntularına rağmen ma'serî sa'y, ma'serî olduğu nisbetde yüksek kabiliyetler istilzam eder . Bu sebeble bizim devrimiz, mevcudattan fazla reislere mühtacdır. Meşhur Alman recülü (**Hugo Stinnes**) bu babda "ferdin, **İndividualité**, nin bu inhitatı devam edecek olursa hiçbir terakkî mümkün olamaz diyordu.

Sosyalistlerin devlet-şı'ar **Etatiste** temşiye **Administration** un fevaidi hakkındaki kuruntularını izale etmek için nazarı dikkatlerine şunu arz etmek kifayet ederki « posta ve telgraf » gibi, devlet tarafından idare olunan bazı iş **Entreprise** lerde me'murin ma'aşları işletme masarifi umumiyesinin % 75 ini teşkil ediyor. Sanayi'den hiç biri, mümasil şera'it dahilinde yaşayamaz.

Karışık zamanlarda, her gün ortaya çıkan büyük mes'eeler basit ve kestirme [bilâ vasıta] hall ve fasıllar tazammun etmezler. O zaman cumhurların « simplist » ictihadını ta'kib etmek sür'atle felâketlere götürür.